



POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

Profesní komory pedagogů/pedagogických pracovníků ve vybraných evropských zemích



Srovnávací studie č. 5.375
září 2017
autor: Barbora Mičicová

SROVNÁVACÍ STUDIE

Obsah:

PROFESNÍ KOMORY V ČESKÉ REPUBLICE	3
PROFESNÍ KOMORY S POVINNÝM ČLENSTVÍM	3
PROFESNÍ KOMORY S NEPOVINNÝM ČLENSTVÍM	4
REGULACE PROFESE UČITELE VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH ZEMÍCH ..	5
IRSKO.....	5
SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ VELKÉ BRITÁNIE A SEVERNÍHO IRSKA	6
<i>Severní Irsko</i>	6
<i>Skotsko</i>	7
<i>Wales</i>	8
<i>Anglie</i>	8
FINSKO	9
NĚMECKO	9
NORSKO.....	10
RAKOUSKO	10
SLOVENSKO	10
ZDROJE.....	11

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: STUDIE
Název: Profesionální komory pedagogů/pedagogických pracovníků ve vybraných evropských zemích	Typ edice: online, ISSN 2533-4131
Autor: Mičicová, B.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1
Číslo: Srovnávací studie č. 5.375	První vydání edice: červenec 1991
Datum: září 2017	Frekvence vydání edice: nepravidelná
Klíčová slova: učitel; profesní komory; profesní samospráva; zájmová samospráva; učitelské odbory	Zaměření: srovnávací a analytické studie zpracované pro členy Parlamentu České republiky
	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Shrnutí

Práce je zaměřena na existenci profesních komor učitelů ve vybraných evropských státech. V první části práce je popsán systém profesních komor v České republice a následně je uveden popis profesní samosprávy učitelů v Irsku, jednotlivých zemích Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, ve Finsku, Německu, Norsku, Rakousku a Slovensku.

Obsah

PROFESNÍ KOMORY V ČESKÉ REPUBLICĚ	3
PROFESNÍ KOMORY S POVINNÝM ČLENSTVÍM	3
PROFESNÍ KOMORY S NEPOVINNÝM ČLENSTVÍM	4
REGULACE PROFESE UČITELE VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH ZEMÍCH	5
IRSKO	5
SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ VELKÉ BRITÁNIE A SEVERNÍHO IRSKA	6
<i>Severní Irsko</i>	6
<i>Skotsko</i>	7
<i>Wales</i>	8
<i>Anglie</i>	8
FINSKO	9
NĚMECKO	9
NORSKO	10
RAKOUSKO	10
SLOVENSKO	10
ZDROJE	11

Profesní komory v České republice

V České republice existují profesní komory s povinným členstvím a komory s nepovinným členstvím. Oba typy komor řadíme do tzv. zájmové samosprávy. Zájmová samospráva stojí – vedle samosprávy územní – jako určitý protipól státní správy. Jde o jinou formu veřejnoprávní samosprávy, stát na subjekty zájmové samosprávy deleguje část svých pravomocí.

Profesní komory s povinným členstvím

Profesní komory jsou zřizovány zákonem jako veřejnoprávní korporace. Zákon stanovuje jejich působnost, právní poměry jejich příslušníků, základní orgány komory a způsob jejich ustavení. Profesní komory sdružují fyzické osoby určitého povolání. Každý, kdo chce vykonávat určitou zákonem určenou profesi, musí být členem komory. Členství v komoře vzniká na základě žádosti zájemce a splněním dalších předpokladů (zpravidla dosažení určitého vzdělání, absolvování praxe a složení zvláštních profesních zkoušek). O vstupu nového člena nemá komora volnost uvážení v rozhodování o přijetí, ale členem se stane každý, kdo splní podmínky taxativně stanovené zákonem. Komora tedy při vstupu nového člena jen autoritativně ověřuje splnění zákonných podmínek, přičemž se může při negativním rozhodnutí komory fyzická osoba obrátit k soudu. Právnícké osoby nemohou být členy profesní komory, byť je možný výkon určitého povolání skrze právnícké osoby.

Komory profesní samosprávy vydávají vlastní předpisy, které jsou pro její členy závazné. Předpisy profesních komor (stavovské předpisy) musejí respektovat zákonnou působnost profesní komory

a povinnosti mohou ukládat jen na základě zákona. Komora vykonává nad svými členy mocenská oprávnění, jako je vybírání členských poplatků nebo kárná pravomoc.

Výkon veřejné správy komor spočívá zejména v dohledu nad kvalitou výkonu povolání členů komor, organizaci zkoušek uchazečů o členství, rozhodování o členství v komorách, vedení evidence členů, a v kárné pravomoci vůči svým členům. Státní správa může zasahovat do působnosti profesní samosprávy jen na základě zákona.

V České republice byly zákonem zřízeny tyto profesní komory s povinným členstvím:

- * Česká lékařská komora, Česká stomatologická komora a Česká lékárnická komora¹
- * Komora patentových zástupců České republiky²
- * Komora veterinárních lékařů České republiky³
- * Notářská komora České republiky a notářské komory v sídlech krajských soudů⁴
- * Česká komora architektů a Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě⁵
- * Komora daňových poradců České republiky⁶
- * Komora auditorů České republiky⁷
- * Česká advokátní komora⁸
- * Exekutorská komora České republiky⁹

Součástí zájmové samosprávy nejsou sdružení občanů s dobrovolným členstvím příslušníků některých povolání registrovaná jako soukromoprávní právnické osoby, byť se tato sdružení označují jako komory a základem jejich činnosti je sdružování příslušníků určité profese – např. Profesní komora sociálních pracovníků, z. s. nebo Komora soudních znalců České republiky.

Profesní komory s nepovinným členstvím

Jde o hospodářské komory, které na principu dobrovolnosti sdružují podnikatele. Jejich vznik, postavení a působnost jsou upraveny zákonem č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Hospodářská komora sídlí v Praze a Agrární komora v Olomouci. Hospodářská komora byla zřízena k podpoře podnikatelských aktivit mimo zemědělství, potravinářství a lesnictví, k prosazování a ochraně zájmů a k zajišťování potřeb svých členů a Agrární komora k podpoře podnikatelských aktivit v zemědělství, potravinářství a lesnictví, k prosazování a ochraně zájmů a k zajišťování potřeb svých členů. Původně bylo v zákoně stanoveno povinné členství, od roku 2013 je členství v komorách dobrovolné. Komory jsou zřízeny zákonem, ale nemají veřejnomocenská oprávnění vůči svým členům. Členem mohou být rovněž

¹ Zákon č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, ve znění pozdějších předpisů

² Zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví, ve znění pozdějších předpisů

³ Zákon č. 381/1991 Sb., o Komoře veterinárních lékařů České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁴ Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů

⁵ Zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů

⁶ Zákon č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁷ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech), ve znění pozdějších předpisů

⁸ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

⁹ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

právnícké osoby. Komory mohou také vydávat své vnitřní předpisy, jejich působnost je však omezena pouze na členy.

Podnikatelské zájmy právníckých osob, které jsou v souladu se zákonem č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ochraňuje zájmové sdružení právníckých osob¹⁰ s názvem Potravinářská komora České republiky.

Učitelé a další pedagogičtí pracovníci nemají zákonnou povinnost být členem profesní komory a neexistuje ani profesní komora pedagogických pracovníků s nepovinným členstvím. Zájmy pracovníků ve školství hájí zejména Českomoravský odborový svaz pracovníků školství a další profesní spolky.

Regulace profese učitele ve vybraných evropských zemích

Regulace profese učitele¹¹ je v evropských zemích prováděna v zásadě dvěma způsoby – orgány veřejné správy (zejména státní správy) anebo v rámci profesní samosprávy. V současné době je možné orgány profesní samosprávy učitelů najít v Irsku, Severním Irsku, Skotsku a Walesu. V těchto zemích jsou orgány profesní samosprávy zřízeny na základě právních předpisů a státem je na ně přenesena pravomoc vést registry kvalifikovaných učitelů, vybírat poplatky za registraci, vydávat standardy chování a dobré praxe učitelů, vykonávat nad registrovanými učiteli disciplinární pravomoc (viz popis jednotlivých zemí). Existence profesní samosprávy nevylučuje činnost odborů a dalších spolků učitelů, tyto však plní jinou roli.

V ostatních evropských zemích je profese učitele regulována veřejnou správou. V těchto zemích pak zájmy učitelské profese zastupují zejména odbory, ale také jiná sdružení učitelů.

Následovat bude podrobný popis regulace profese učitele ve vybraných státech – nejprve jsou uvedeny státy s profesní samosprávou a poté vybrané státy s regulací uskutečňovanou orgány veřejné správy. Další informace o profesi učitele v evropských zemích je možné získat ze studie s názvem Profese učitele v Evropě, Praxe, názory a přístupy vydané Výkonnou agenturou pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast.¹²

Irsko

Povolání učitele je v Irsku regulovaným povoláním. Regulaci vykonává podle zákona o učitelské radě z roku 2001 (*Teaching Council Act, 2001*)¹³ Učitelská rada (*Teaching Council*). Učitelská rada má 37 členů, které jmenuje ministr školství a dovedností, a skládá se z:

- 11 registrovaných učitelů v základním vzdělávání (9 je volených registrovanými učiteli a 2 jsou nominováni odbory, které je reprezentují),
- 11 registrovaných učitelů ve středním vzdělávání (7 je volených registrovanými učiteli a 4 jsou nominováni odbory, které je reprezentují),
- 2 osoby nominují pedagogické vysoké školy,
- 2 osoby nominují vyjmenované instituce terciárního vzdělávání,

¹⁰ Forma právnícké osoby podle § 20f a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku.

¹¹ V rámci této práce se pojmem „učitel“ rozumí učitel základní a střední školy.

¹² Dokument je k dispozici zde: http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/cs_CZ/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=ECO115389

¹³ Dostupný z: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2001/act/8/enacted/en/html?q=teaching+council&years=2001>

- 4 osoby nominuje management škol (2 osoby základní školy, 2 osoby střední školy),
- 2 osoby nominují národní sdružení rodičů (1 osoba základní školy, 1 osoba střední školy),
- 1 osobu nominuje Svaz irských odborových organizací,
- 1 osobu Konfederace irských podnikatelů a zaměstnavatelů,
- 3 členy jmenuje ministr školství a dovedností podle svého uvážení.

Člen rady je jmenován na stanovenou dobu, nejdéle na 4 roky a může být členem rady nejvýše dvakrát po sobě. Učitelská rada vede registr učitelů (*Register of Teachers*). Učitel musí pro zápis do registru dosáhnout dostatečného vzdělání a odborné kvalifikace. Od roku 2014 mohou být z veřejných zdrojů placeni pouze učitelé, kteří jsou zapsáni v registru. Registraci je nutné obnovovat každých 12 měsíců (počáteční registrace stojí 90 € a následující roční registrační poplatky 65 €).

Učitelská rada zřizuje Vyšetřovací výbor (*Investigating Committee*), který se mimo jiné zabývá profesním pochybením učitelů nebo jejich zdravotní způsobilostí. Dále Učitelská rada zřizuje Disciplinární výbor (*Disciplinary Committee*), který projednává případy postoupené mu Vyšetřovacím výborem. Pokud Disciplinární výbor dospěje k rozhodnutí, že osoba není schopná vykonávat učitelskou profesi („*unfitness to teach*“), uloží sankci v podobě dočasného nebo trvalého odebrání registrace. Rada pak zřizuje ještě další výbory a orgány.

Učitelská rada vydala v roce 2012 druhé vydání Kodexu profesionálního chování učitele (*Code of Professional Conduct for Teachers*¹⁴), který stanoví standardy profesních znalostí, schopností, kompetencí a jednání, které by registrovaný učitel měl splňovat. Učitelská rada vydává akreditace pro vzdělávací programy pro počáteční učitelskou přípravu, konzultuje s Ministerstvem školství a schopností minimální požadavky pro přijetí uchazečů o počáteční učitelskou přípravu a vykonává další funkce.

Spojené království Velké Británie a Severního Irska

Severní Irsko

Učitelé nejsou státními úředníky ale veřejnými zaměstnanci. Učitelé ve školách dotovaných z veřejných rozpočtů musejí být registrováni u Generální učitelské rady Severního Irska (*General Teaching Council for Northern Ireland* (dále jen „GTCNI“)). Registrace je zpoplatněna částkou 44 £ za rok.

GTCNI je nezávislým profesním orgánem pro učitele v Severním Irsku. Jejím cílem je zlepšování stavu výuky a podpora nejvyšších standardů profesionálního jednání a praxe. GTCNI byla zřízena v roce 2002 na základě školského nařízení pro Severní Irsko z roku 1998 (*The Education (Northern Ireland) Order 1998*¹⁵), má 33 členů, z nichž většina je učitelů (4 členové jsou jmenováni Ministerstvem školství).

GTCNI vykonává podle čl. 34–41 uvedeného školského nařízení tyto funkce:

- registraci učitelů
- vývoj kodexu profesních hodnot a praxe učitelské profese
- disciplinární funkce týkající se profesního pochybení

¹⁴ Dostupný z: http://www.teachingcouncil.ie/en/fileupload/Professional-Standards/code_of_conduct_2012_web-19June2012.pdf

¹⁵ Dostupný z: <http://www.legislation.gov.uk/nisi/1998/1759>

- poskytování poradenství Ministerstvu školství a zaměstnavatelům učitelů v otázkách
 - o standardů výuky
 - o registrace
 - o standardů chování učitelů
 - o dalších otázkách dle určení Ministerstva školství

Ministerstvo školství stanovuje plat učitelů a počet míst v počáteční učitelské přípravě. Strany podílející se na vyjednávání o platech učitelů zahrnují zaměstnavatele učitelů a jejich zástupce, Ministerstvo školství a 5 uznaných sdružení učitelů:

- Irish National Teachers' Organisation
- National Association of Schoolmasters and Union of Women Teachers
- Ulster Teachers' Union
- Association of Teachers and Lecturers
- National Association of Headteachers

Skotsko

Učitelé ve Skotsku nejsou státními úředníky, ale jsou zaměstnání na základě civilní smlouvy. Na národní úrovni jsou pracovní podmínky, jako je plat, pracovní týden, dovolená, nemocenská, mateřská dovolená, disciplinární a stížnostní rámce, hlavní povinnosti učitelů a rozvoj zaměstnanců, vyjednávány Skotským vyjednávacím výborem pro učitele (*Scottish Negotiating Committee for Teachers (dále jen „SNCT“)*). SNCT se skládá ze zaměstnavatelů učitelů (místních úřadů), organizací učitelů a skotské vlády.

Na místní úrovni dochází mezi místními úřady a organizacemi učitelů k vyjednávání místních dohod, které se buď odlišují od národně stanovených podmínek anebo upravují oblasti v národní dohodě neupravené. Každá místní samospráva má Místní vyjednávací výbor pro učitele (*Local Negotiating Committee for Teachers*). Všechny místní dohody musejí být nahlášeny SNCT.

Generální učitelská rada Skotska (*General Teaching Council for Scotland (dále jen „GTCS“)*) je od roku 2012, na základě nařízení o reformě veřejných služeb (Generální učitelská rada Skotska) z roku 2011 č. 215 (*2011 No. 215 PUBLIC SERVICES REFORM, EDUCATION, The Public Services Reform (General Teaching Council for Scotland) Order 2011*)¹⁶ nezávislou samosprávnou profesní organizací. GTCS vede registr učitelů, učitelé ve veřejných školách musejí být v registru zapsaní.

Za registraci se platí roční poplatek 65 £. Cílem GTCS je přispívat ke zvyšování kvality výuky a učení a v udržování a zlepšování profesních standardů učitelů. Funkce GTCS zahrnují vedení registru učitelů, vedení standardů pro počáteční přípravu učitelů a standardy chování a profesionálních kompetencí registrovaných učitelů, podávání doporučení ministrům v otázkách vzdělávání učitelů, profesního rozvoje, způsobilosti učit, stanovení počtu učitelů a další. GTCS může zřídit registry jiných pedagogických pracovníků. GTCS vede řízení o posouzení způsobilosti učitelů učit.

GTCS je složena z 37 členů – 19 zvolených učitelů, 11 členů nominovaných zástupci zainteresovaných subjektů ve školství a 7 členů jmenovaných GTCS, kteří nejsou učiteli. Funkční období je 4 leté a žádný člen nesmí být ve funkci déle než 8 let v průběhu 20 let. Každé dva roky se volí polovina členů.

¹⁶ Dostupný z: http://www.legislation.gov.uk/ssi/2011/215/pdfs/ssi_20110215_en.pdf

Wales

Profesionální status učitelů je ve Walesu regulován nezávislým profesním orgánem – Radou pro pracovní sílu ve školství (*Education Workforce Council (dále jen „EWC“)*). EWC byla zřízena 1. 4. 2015 na základě školského zákona pro Wales z roku 2014 (*Education (Wales) Act 2014¹⁷*). Učitelé ve školách dotovaných z veřejných rozpočtů musejí být registrováni u EWC.

EWC zejména vede registr školských pracovníků, vydává Kodex profesionálního chování a praxe školských pracovníků, vyšetřuje podezření na profesní pochybení, monitoruje indukční fázi učitelů a poskytuje poradenství waleské vládě v otázkách pracovníků ve školství a vyučování.

EWC je financována z registračních poplatků (45 £ za rok pro učitele) a z dotace waleské vlády na výkon činností, které na ni byly přeneseny jako je například administrace a udělování statusu kvalifikovaného učitele. EWC má 14 členů (7 členů je jmenováno skrze Waleský vládní systém veřejných jmenování a 7 na základě nominace zainteresovaných subjektů) jmenovaných na 4 roky a 28 zaměstnanců.

Platové podmínky a další pracovní podmínky učitelů jsou upraveny shodně jako v Anglii (viz dále).

Anglie

Profese učitele je v Anglii regulována Národní akademií pro výuku a vedení (*National College for Teaching and Leadership – dále jen „NCTL“*), což je výkonná agentura Ministerstva školství. NCTS vede databázi učitelů se statutem kvalifikovaného učitele (*Qualified Teacher Status*), nových učitelů a učitelů se zákazem výkonu činnosti.

NCTS s ohledem na standardy a kvalifikaci nutnou pro vstup do profese učitele:

- udržuje a reviduje standardy pro praxi a chování učitelů
- zajišťuje efektivní sladování standardů pro praxi a chování učitelů pro širší pracovní sílu škol
- podporuje používání standardů na všech úrovních profesionálního rozvoje, řízení výkonnosti a v řízení s učiteli, kteří dosahují špatných výsledků

NCTS podporuje kvalitu a stav profese učitele tím, že v případě závažného profesního pochybení může vydat zákaz činnosti. NCTS dále stanovuje počet míst v programech pro výcvik a výuku budoucích učitelů.

Minimální a maximální mzdu ve školách financovaných z veřejných rozpočtů stanovuje Ministerstvo školství. Otázky jako jsou mateřská dovolená, nemocenská, ukončení pracovního poměru a další jsou upraveny v tzv. *Burgundy Book¹⁸*, což je dohoda vzniklá na základě vyjednávání mezi Národní organizací zaměstnavatelů učitelů ve školách (*National Employers' Organisation for School Teachers*), Asociací místních samospráv (*Local Government Association*) a odborovými organizacemi učitelů.

¹⁷ Dostupný z: <http://www.legislation.gov.uk/anaw/2014/5/contents>

¹⁸ Dostupný z: <http://www.teachers.org.uk/files/active/0/Burgundy%20Book%20-%20July%2008%20-%20for%20Hearth.pdf>

Odborové organizace, které reprezentují zájmy učitelů, jsou následující:

- Association of School and College Leaders – cca 18 tis. členů
- Association of Teachers and Lecturers – cca 200 tis. členů
- National Association of Head Teachers – cca 41 tis. členů
- National Association of Schoolmasters/Union of Women Teachers – cca 320 tis. členů
- National Union of Teachers – cca 370 000 členů¹⁹
- Voice – cca 20 000 členů

Anglie zrušila ke dni 1. 4. 2013 Generální učitelkou radu (*General Teaching Council*), což byla obdoba učitelských rad v okolních zemích a její funkce převzala NCTL. Důvodem byla neefektivita organizace a výdaje na roční registrační příspěvky, které zatěžovaly nejen učitele, ale i státní rozpočet.²⁰

Finsko

Postavení učitele ve Finsku je upraveno zejména zákonem o úřednících samosprávy č. 604/2003 (*Laki kunnallisesta viranhaltijasta*), zákonem o státních úřednících č. 750/1994 (*Valtion virkamieslaki*), zákonem o kolektivním vyjednávání státních úředníků č. 664/1970 (*Valtion virkaehtosopimuslaki*) a jejich prováděcími vyhláškami.

95 % procent učitelů na všech úrovních vzdělávání se sdružuje ve Vzdělávacích odborech Finska (*Opetusalan Ammattijärjestö* – dále jen „OAJ“). OAJ má cca 120 000 členů a spolupracuje s Asociací učitelů a studentů Finska a Asociací penzionovaných učitelů Finska.²¹ Cílem OAJ je ochrana zájmů učitelů. Podmínky služby učitelů na všech stupních vzdělávání jsou dohodnuty v rámci kolektivního vyjednávání mezi OAJ a organizacemi zaměstnavatelů (nejčastěji v intervalu 1–3 let). Kolektivní vyjednávání probíhá jak na místní tak celostátní úrovni.

OAJ je mluvčím finských učitelů, vede sociální dialog s vládou, parlamentem, ministerstvy a Národní radou pro vzdělávání, stejně jako s místní samosprávou. Cílem OAJ je lepší kvalita vzdělávání pro všechny, lepší pracovní podmínky pro učitele, studenty a žáky, více prostředků pro děti a studenty se speciálními potřebami, více prostředků do vzdělávání obecně atd.

Německo

Učitelé v Německu se dělí na dvě skupiny. Učitelé mohou mít status státního úředníka, pokud vyučují na veřejných školách a pak se jejich pracovní poměr řídí právními předpisy spolkové země o státní službě (plat, starobní důchody atd.). Základní rámec státní služby pak stanoví federální zákon o postavení státních úředníků ze dne 17. června 2008 (*Beamtenstatusgesetz*, BGBl. I s. 1010²²). Pracovní poměr smluvních učitelů se řídí obecnými předpisy pracovního práva a ustanoveními kolektivní dohody o mzdě. Zájmy učitelů hájí zejména odbory.

Největším odborovým svazem je Odborový svaz pro vzdělávání a vědu²³ (*Gewerkschaft Erziehung und Wissenschaft* – GEW). GEW je přidružený k Německé konfederaci odborových svazů. GEW

¹⁹ Od 1. 9. 2017 je NUT a ATL sloučen do jedné organizace – NEU: National Education Union.

²⁰ Gove to abolish General Teaching Council for England. *The Guardian* [online]. [cit. 2017-08-30]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/education/2010/jun/02/general-teaching-council-england-abolished>

²¹ *Trade Union of Education in Finland: Information about OAJ and its members* [online]. [cit. 2017-08-31]. Dostupné z: <https://www.oaj.fi/cs/oaj/trade%20Union%20of%20Education%20in%20Finland>

²² Dostupný z: <http://www.gesetze-im-internet.de/beamstg/BJNR101000008.html>

²³ *Gewerkschaft Erziehung und Wissenschaft: The German Education Union (GEW)* [online]. [cit. 2017-08-31]. Dostupné z: https://www.gew.de/ueber-uns/the-german-education-union/#GEW_International_4

sdrhuje vychovatele a učitele ve školách, na univerzitách, v předškolním vzdělávání a v odborné přípravě a ve vzdělávání dospělých. Členství v odborech ve vzdělávacím sektoru se pohybuje v rozmezí 12–50 % v závislosti na regionu a učitelské profesi, GEW má 280 000 členů a 16 zemských organizací. GEW se nezaměřuje pouze na výši platů a sociální otázky svých členů, ale zapojují se rovněž do tvorby a implementace vzdělávacích reforem. GEW také nabízí kurzy dalšího vzdělávání a právní a sociální poradenství.

Norsko

Učitelé v Norsku nejsou státními úředníky. Jejich postavení upravuje zejména školský zákon z roku 1998 (*Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova)*, LOV-1998-07-17-61²⁴) a jeho prováděcí předpisy. Uvedený zákon stanoví, že plat učitelů a pracovní podmínky stanoví kolektivní dohoda s odborovými organizacemi. Od roku 2003 vedou kolektivní jednání s odborovými organizacemi vlastníci škol – tedy kraje a municipality.

Největší školskou odborovou organizací v Norsku je s více než 170 tis. členy Školská unie (*Utdannings Forbundet*). Školská unie byla založena v roce 2002 a zastupuje učitele na všech úrovních vzdělávání (od předškolního po univerzitní). Školská unie vydala profesionální etiku pro učitelskou profesi, která je však závazná pouze pro její členy.

Rakousko

Učitelé v Rakousku mají status buď kariérního státního úředníka anebo smluvního státního úředníka (od roku 2015 se status kariérního státního úředníka již neuděluje). Učitelé jsou zaměstnání federální vládou nebo zemskou vládou. V Rakousku existuje několik učitelských odborů, které jsou součástí národního systému odborů (*Österreichischer Gewerkschaftsbund*, dále jen „ÖGB“). V rámci odborů se rozlišují různé typy škol (základní školy, akademické střední školy, střední odborné školy apod.) a podle politických stran. Členům ÖGB je poskytováno právní poradenství, právní zastupování a další benefity. ÖGB může iniciovat přijetí zákonů a je rovněž připomínkovým místem.²⁵ V poslední době vznikají alternativní skupiny, které vytvářejí své vlastní odbory, které nejsou součástí systému ÖGB.²⁶

Slovensko

Práva a povinnosti učitelů na Slovensku upravuje zejména zákon č. 317/2009 Z. z. *o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov*, ve znění pozdějších předpisů. Na Slovensku neexistuje profesní komora pedagogických pracovníků s povinným členstvím. Podle zákona č. 83/1990 Zb. z. *o združování občanov* však bylo založeno občanské sdružení s názvem *Slovenská komora učitelov* (dále jen „SKU“). SKU je podle stanov nezávislou, neziskovou, nevládní stavovskou organizací, která sdružuje osoby vykonávající povolání učitele (pedagogického a odborného pracovníka) ve smyslu platných zákonů a sympatizanty učitelské profese. SKU například vydala vlastní Etický kodex učitele a jejím záměrem je, aby se kodex (po vytvoření jeho definitivní verze ve spolupráci s Ministerstvem školství SR) stal součástí

²⁴ Dostupný z: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61?q=oppl%C3%A6ringslova>

²⁵ *Austrian Trade Union Federation* [online]. [cit. 2017-08-31]. Dostupné z: http://www.oegb.at/cms/S06/S06_11/english

²⁶ *OECD: IMPROVING SCHOOL LEADERSHIP COUNTRY BACKGROUND REPORT FOR AUSTRIA* [online]. 2007 [cit. 2017-08-31]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/austria/38570494.pdf>

zmíněného zákona č. 317/2009 Z. z.²⁷ SKU úzce spolupracuje s *Odborovým zväzom pracovníkov školstva a vedy na Slovensku*.

Zdroje

- KOUDELKA, Zdeněk. *Profesní komory s povinným členstvím*. Studia Trebicensia, Třebíč: Západomoravská vysoká škola Třebíč o.p.s., 2012, roč. 2012, č. 1, s. 81-94. ISSN 1804-8374.
- HORZINKOVÁ, Eva a NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-263-9.
- Eurydice [online]. [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Main_Page
- Další zdroje uvedené v poznámkách pod čarou.

²⁷ Slovenská komora učiteľov: *SKU predkladá návrh etického kódexu učiteľa* [online]. 2007 [cit. 2017-09-01]. Dostupné z: <http://sku.sk/sku-predklada-navrh-etickeho-kodexu-ucitela/>